

Norsko	309	169	72	121	90/00
Nizozemí	315	178	76	123	89/99
Řecko	288	<u>139</u> min.	88	152	89/96
Srbsko	421	233	<u>125</u> max.	151	95/00.

§ 28. Přirozená měna obyvatelstva

(porodové přebytky).

I. Přirozená měna obyvatelstva, výsledek to vzájemného poměru mezi počtem porodů a úmrtí v určitém období časovém, ukazuje v dnešním světě kulturním všude (v některých létech s jedinou výjimkou Francie) tendenci, nejen úbytek zemědělných novými porody plně nahraditi, nýbrž i počet obyvatelstva přebytkem novorozenců nad úmrtím rozmnožiti.

Tento porodový přebytek byl u národů evropské kultury přes klesání čísllice porodové následkem současného dosud ještě silnějšího poklesu čísllice úmrtnosti až do počátku 20. století daleko větší nežli ještě v polou stol. 19. podobně též v Indii a v Japonsku.

Výsledkem jest dříve neslýchaný vzrůst obyvatelstva národů kulturních, kdežto národy neevropské nedoznaly v 19. stol. přírostku žádného nebo jen nepatrného.

Roční přírost evropského obyvatelstva činil průměrně

1801-1810	7 ‰	1850-1860	5.8 ‰	1890-1900	9.0 ‰
1811-1820	6 ‰	1870-1880	7.7 ‰	1900-1910	11.8 ‰
1830-1840	9.4 ‰	1880-1890	8.3 ‰		

Protože pak tento stoupající procentní přírost děl se ze vždy vyššího základu, byl absolutní vzrůst obyvatelstva tím větší.

Jsou arci, a to celkem trvalé, konstantní, rozdíly mezi jednotlivými národy. Poměr, v jakém obyvatelstvo v různých státech vzrůstá, bývá udáván průměrným počtem porodových přebytků nad úmrtími nebo plynoucím z toho výpočtem doby, za kterou by se při daném ročním přírostu obyvatelstvo zdvojnásobilo.

Dle Brentana činila by

při ročním přírostu	perioda zdvojnásobení obyv.
1 ‰	696 let
2 ‰	348 "
3 ‰	232 "
4 ‰	174 "
atd. až 10 ‰	69.6 let.

Ve skutečnosti činily porodové přebytky a tedy přirozený přírost obyvatelstva na každých 1000 obyv.

v průměru let	evrop.								
	Něm.	Franc.	Belg.	Holand.	Angl. Wal.	Rus.	Rak.	Uh.	Itálie
1841-1845	10.6	5.4	9.4	10.5	10.9	---	9.6	--	---
1851-1855	7.4	2.0	7.0	8.9	11.2	---	2.3	--	---
1861-1865	10.9	3.8	9.0	10.6	12.5	---	8.9	--	---
1871-1875	10.7	0.5	9.2	10.6	13.5	14.3	6.7	--	6.4
1881-1885	11.3	2.5	10.2	13.4	14.1	12.9	7.9	11.6	10.6
1891-1895	13.0	0.1	8.8	13.3	11.8	10.4	9.5	9.8	10.5

1896-1900	14.7	1.3	10.9	15.0	11.58	17.1	11.6	11.5	11.0
1901-1905	14.9	1.8	10.7	15.5	12.1	--	11.3	11.0	10.6.

Dle přírůstu z let 1901-1905 činila by perioda zdvojnásobení populace

	let		
v Nizozemí	45.6	Uhrách	63.3
evrops. Rusku	46.2	Belgii	65.1
(zde průměr let 1871-1900)			
Německu	46.9	Italii	65.8
Anglii a Walesu	57.6	Francii	367.1
Rakousku	61.7.		

Na 1000 obyvatelů připadalo r. 1910

	sňatků	porodů bez mrtvé zroz.	úmrť zroz.	porodový přebytek
Rakousko	7.5	32.4	21.1	11.3
Uhry	8.6	35.6	23.5	12.1
Bosna a Hercegov.				
Německo	7.7	29.8	16.2	13.6
Francie	7.9	<u>19.7 (min.)</u>	17.9	<u>1.8 (minimum)</u>
Anglie a Wales	7.4	24.8	13.4	11.4
Italie	7.7	32.9	19.6	13.3
Rusko (1905)	7.7	<u>44.4 (max.)</u>	<u>31.4 (max.)</u>	13.0
Rumunsko	9.2	39.8	25.2	14.6
Bulharsko	9.1	<u>40.3</u>	26.4	13.9
Srbsko	<u>10.4 max.</u>	39.0	22.4	<u>16.6 (max.)</u>
Řecko				
Španělsko	7.1	33.1	23.3	9.8

Švýcarsko	7.3	25.0	15.1	9.09
Belgie	7.7	23.7	15.8	7.9
Island	7.2	28.6	13.6	<u>15.1</u>
Dánsko	7.3	27.5	<u>12.9</u>	14.7
Švédsko	6.6	24.8	14.0	10.8
Norsko	6.2	26.1	<u>13.5</u>	12.5
Spoj.Státy (1900)	8.6	36.2	22.3	13.9.

Následkem tohoto různého vývoje porodových přebytků vyvíjelo se celkové obyvatelstvo Francie, Německa a Rakouska (Předlitavska) v 19. stol. takto (v milionech obyv.) :

	1800	1820	1840	1860	1880	1900	1910
Francie	<u>26.76</u>	<u>29.87</u>	33.40	35.84	37.67	38.96	<u>39.60</u>
Německo (území před svět.válkou)	--	<u>26.29</u>	32.78	37.74	45.23	56.36	<u>64.93</u>
Rakousko	--	13.96	16.72	18.85	22.14	26.15	28.57

Nestejný vzrůst relativního zalidnění v 19. stol. v těchto a některých jiných státech ukazuje nám tato tabulka, dle které připadalo na 1 km² obyvatelů :

	1800	1820	1840	1860	1880	1890	1900	1910
ve Francii	<u>50.9</u>	<u>56.5</u>	63.2	67.8	71.2	72.5	73	<u>73.8</u>
v Německu	--	<u>49.1</u>	61.2	70.4	83.7	96.5	104	<u>118.5</u>
v Rakousku	--	<u>47.0</u>	56.0	61.0	73.7	79.6	87	<u>95.2</u>
v Uhersku	--	--	--	--	48	54	59.8	64.2
Angl.a Wal.	<u>59.0</u>	79.9	105.3	132.8	171.1	192.0		<u>238</u>
v Itálii	<u>60.5</u>	64.9	80.5	91.2	96.0	---	113	<u>120.9.</u>

Z každých 1000 obyvatelů Evropy připadalo (podle Sombartova sestavení) na

státy	v letech	1801	1850	1905
V. Britanii a Irsko		93	104	105
Nizozemí		16	12	13
Belgii		16	16	17
Francii		158	137	94
Německo		160	138	145
Rakousko - Uhersko		114	114	117
Švýcarsko		10	9	8
Švédsko, Norsko, Dánsko		29	29	25
Rusko		200	215	285
Španělsko a Portugalsko		78	71	58
Italii		100	95	80
balkánské státy		33	60	53

Podle národních kmenů na

Romány	355	321	251
Germány	375	369	373
Slovany	268	310	375.

Číselná převaha v Evropě přesunuje se tedy z mánů na Slovany.

II. Od počátku 20. stol. a zvl. od r. 1910 ne v populačním vývoji kulturních národů vůbec obrat. Čísllice por klesala již od delší doby a čím dál rozhodněji, a když přiroze zpovlovnil úbytek úmrtnosti, jímž byl dříve porodový úbytek v

náván a dílem i předstihován, klesá teď u kulturních národů nutně i přebytek porodový, t. j. přirozený přírost obyvatelstva se zmenšuje, ovšem měrou, u jednotlivých národů nestejnou. Činil na př. přirozený přírost obyvatelstva na každých 10.000 obyv.:

v létech	v Anglii	Německu	Francii
1881-1890	133	137	18
1891-1900	117	138	7
1900-1910	118	134	12
1911	98	113	9.

Vrcholu dostoupil úbytek porodů a porodových přebytků ve Francii, kde porodová čísllice klesá soustavně a nepřetržitě již od počátku 19. stol. a v létech 1890-1892, pak r. 1900, 1907 a 1911 počet porodů byl dokonce převýšen úmrtími, kde přebytky porodové vyskytují se jen asi v polovici počtu departementů zvl. v severních dělnických, kdežto v řadě provincií (Garonne, Normandie, Dauphiné) obyvatelstva zjevně ubývá.

§ 29. Učení Malthusovo.

I. Jako ve většině vědných oborů - v lékařství, sice, jazykozpytu atd. - byly řešeny dříve praktické problémy, až se dospělo k jejich theoretickému projednávání a tedy umění vycházelo vědu, tak i v populační otázce - jak v celé ekonomii litické a sociální - vyvinulo se theoretické posuzování spoji-